

О.О.Донцова, студ. гр. АДМ - 11, Г.Т. Костромін, доц., канд. екон. наук
Кіровоградський національний технічний університет

Особливості організації менеджменту технічного розвитку підприємства: пропозиції щодо покращення

У статті розглянуто поняття техніко-технологічної бази підприємства, її складових. Висвітлено питання необхідності і доцільності розвитку технічної бази підприємств. Відмічені основні етапи процесу управління його технічним розвитком. Окреслені тенденції розвитку технічної бази підприємства і основні підходи до її підвищення і вдосконалення.

техніко-технологічна база підприємства, технологічна складова, технічна складова, технічний розвиток підприємства

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку ринкових відносин в Україні вимагає від вітчизняних підприємств активних дій з підвищення ефективності їх функціонування, впровадження інноваційно-інвестиційної моделі розвитку. Проблема ефективності виробництва завжди посідала важливе місце серед актуальних проблем економічної науки, оскільки чим вищий рівень виробництва і функціонування підприємств в країні, тим суспільство має більш потенційні можливості для забезпечення більш високого і кращого рівня життя. Особливо актуальною і найбільш взаємопов'язаною з виробництвом в Україні є проблема технічного розвитку підприємств, через те, що саме наявна сучасна технічна база підприємства і є засобом його ефективної діяльності.

Постановка проблеми. В умовах прискорення розвитку, вдосконалення та інтелектуалізації виробництва покращенні технічні засоби стають тією матеріальною основою, яка визначає технічний рівень сучасного виробництва, форми його організації та управління, а також рівень конкурентоспроможності підприємства. Саме тому дедалі більше технічне відставання значної частини вітчизняних підприємств, моральне і фізичне старіння засобів виробництва, повільні темпи їх оновлення не залишає жодних сумнівів в актуальності вирішення економічних і організаційних проблем їх технічного розвитку, що повинно відповідати сучасним умовам їх діяльності, покращувати рівень продукції, що випускається.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку економіки, оновлення виробництва, запровадження новітніх технологій, здійснення інноваційної діяльності широко висвітлюється в наукових працях, публікаціях І.М. Бойчика, Г. М. Тарасюка, С. Покропивного, А.В. Шегди, Л.І. Шваб та багатьох інших авторів. Разом з тим стан технічного рівня виробництва, його подальша модернізація, перехід на інноваційно-інвестиційну модель розвитку економіки потребує більш глибокого та всебічного аналізу функціонування та розвитку технічної бази виробництва.

Мета дослідження – проаналізувати ефективність функціонування технічної бази виробництва на підприємстві та обґрунтувати напрями її розвитку відповідно до сучасних умов господарювання.

Виклад основного матеріалу. Досягнення високої ефективності промислового виробництва можливе тільки на основі систематичного технічного прогресу, який сприяє підвищенню продуктивності праці, зниженню собівартості продукції, підвищенню рентабельності виробництва. В умовах ринкових відносин перебудова промислового виробництва і оновлення його техніко-технологічної бази має важливе

значення: вона сприяє оновленню виробництва продукції, підвищенню її якості та конкурентоспроможності.

Техніко-технологічна база підприємства являє собою системну сукупність найбільш активних елементів виробництва, яка визначає технологічний спосіб одержання продукції (виконання робіт, надання послуг), здійснюваний за допомогою машинної техніки (устаткування, приладів, апаратів), різноманітних транспортних, передавальних, діагностичних та інформаційних засобів, організованих у технологічні системи виробничих підрозділів і підприємства в цілому[2]. Техніко-технологічна база включає такі сторони виробництва, як технологічну і технічну. Технологічна складова характеризує всі технологічні процеси, що здійснюються на підприємстві, а відповідно технічна складова включає в себе енергетичну базу (сукупність установок і мереж для забезпечення виробництва всіма видами енергії); виробничі машини та устаткування, транспортно-переміщуючі машини й засоби та технічну базу інформаційних процесів (інформаційно-обчислювальна техніка і засоби зв'язку)[4].

Технічний розвиток відображає процес формування та вдосконалення техніко-технологічної бази підприємства, що має бути постійно зорієнтованим на кінцеві результати його виробничо-господарської, комерційної чи іншої діяльності. Технічний розвиток підприємства представляє собою процес удосконалення техніки, технології, продукції і послуг, що виробляються, й професіональних можливостей кадрів з метою інтенсифікації виробництва, підвищення його ефективності й якості продукції. Фундаментальною базою технічного розвитку будь-якого підприємства стають усі пріоритетні напрями науково-технічного прогресу.

Технічний розвиток охоплює різноманітні форми, які повинні відображати відповідні стадії процесу розвитку виробничого потенціалу і забезпечувати просте й розширене відтворення необоротних активів підприємства. Із сукупності форм технічного розвитку доцільно виділити такі, що характеризують, з одного боку, підтримування техніко-технологічної бази підприємств, а з другого – її безпосередній розвиток через вдосконалення і нарощування виробництва.

Підтримування техніко-технологічної бази підприємства здійснюється за рахунок капітального ремонту, заміни спрацьованого устаткування новим та технічного переозброєння підприємства, і відповідно її розвиток здійснюється шляхом реконструкції, нового будівництва та розширення, модернізації, технічним доозброєнням. Все це потребує вкладення інвестицій в розширення і модернізацію виробництва [5].

У процесі економічного управління технічним розвитком підприємства стрижневими є завдання якісної розробки й коригування, планових завдань, забезпечення виробництва необхідними ресурсами.

Зміст плану технічного розвитку підприємства визначається сукупністю конкретних заходів, що входять до їхнього складу. Як правило, такі плани охоплюють кілька розділів, а кожен з останніх - певну групу цілеспрямованих заходів.

План технічного розвитку підприємства розробляють за такими етапами: 1. Оцінка технічного, технологічного й організаційного рівня підприємства. 2. Визначення тенденцій і прогнозів розвитку зазначених рівнів. 3. Визначення можливих рівнів розвитку, тобто меж технічного розвитку підприємства в плановому періоді. 4. Розробка конкретних заходів та їх техніко-економічна оцінка. 5. Формування попереднього (вихідного) варіанта проекту плану технічного розвитку та підвищення ефективності виробництва. 6. Уточнення, погодження і затвердження проекту плану.

Для планування технічного розвитку підприємства з метою його удосконалення важливе значення має оцінка досягнутого рівня організації виробництва та продукції, яка випускається. Оцінку технічного рівня різногалузевих підприємств треба проводити періодично (один раз на кілька років) у процесі аналізу та узагальнення

певної системи показників, які відбивають ступінь технічної оснащеності праці персоналу, рівень виробничого устаткування, рівень механізації та автоматизації основного й допоміжного виробництва. Найбільш важливі й типові для всіх підприємств (незалежно від галузевої належності) показники наведено в табл. 1[2].

Таблиця 1 - Основні показники оцінки технічного рівня підприємства

Ознаки групування показників	Показники
Ступінь технічної оснащеності праці	Фондоозброєність праці Енергоозброєність праці
Технічний рівень устаткування	Продуктивність Надійність, довговічність Питома металомісткість Середній строк експлуатації Частка прогресивних видів обладнання в загальній кількості Частка технічно та економічно застарілого обладнання в загальному парку
Рівень прогресивності технології	Структура технологічних процесів за трудомісткістю Частка нових технологій за обсягом або трудомісткістю продукції Середній вік застосовуваних технологічних процесів Коефіцієнт використання сировини й матеріалів
Рівень механізації та автоматизації виробництва	Ступінь охоплення робітників механізованою працею Частка обсягу продукції, що виробляється за допомогою автоматизованих засобів праці

Процес менеджменту технічного розвитку підприємства зазвичай включає такі основні етапи: 1) встановлення цілей – визначення, ранжирування, виокремлення пріоритетів; 2) підготовчий – аналіз виробничих умов, підготовка прогнозової інформації; 3) варіативний: вибір варіантів рішень, їх розробку, вибір критерію та оцінка ефективності можливих варіантів; 4) програмування (планування) робіт – узгодження вибраних і прийнятих рішень, їхнє інтегрування в єдиний комплекс заходів у межах програми технічного розвитку підприємства на найближчу та віддалену перспективу; 5) супроводження реалізації програми – контроль за виконанням передбачених програмою заходів, проведення необхідного коригування програми[5].

У кожній галузі виробництва є власний підхід до підвищення і вдосконалення технічної бази виробництва, переходу до її інноваційно-інвестиційного розвитку але є певні групи її складників, які можуть бути узагальненими для всіх галузей національної економіки. До них можна зараховувати: механізацію важких і трудомістких робіт; удосконалення управлінської та інженерної праці; модернізацію обладнання; розвиток спеціалізації і кооперування; поліпшення якості, надійності й довговічності продукції; ефективне використання виробничих фондів підприємства і підвищення рентабельності виробництва;

Впровадження нової техніки є одним з напрямів розвитку технічної бази підприємства. Обов'язковою ознакою нової техніки є позитивний її вплив на ефективність виробництва. Вона є альтернативою капітальному ремонту та модернізації. Важливо при виборі порівняти ці два варіанти з точки зору економічної віддачі. Для цього необхідно врахувати, що в процесі заміни застарілого обладнання новим виникають додаткові одноразові капітальні витрати і витрати від недоамортизованої техніки, а також те що при здійсненні капітального ремонту збільшується собівартість виготовленої продукції відремонтованим обладнанням порівняно з її величиною при використанні нового обладнання[5].

На підприємствах зв'язок терміну служби устаткування з результатами виробництва є очевидним. В перший період експлуатації устаткування має місце таке положення: після певного періоду його освоєння витрати на ремонт устаткування мінімальні, продуктивність – максимальна, точність роботи найвища, тобто відхилення від технології є найменшим. З метою збереження такої ситуації необхідно проводити постійний моніторинг обладнання на підприємстві і здійснювати своєчасний ремонт, проводити планові ремонти та попереджувальну заміну швидкозношувальних запчастин.

Розвиток технічної бази виробництва, який за належних умов господарювання має супроводжуватися систематичним оновленням, потребує значних інвестиційних ресурсів. Проте сучасний етап господарювання для переважної більшості його суб'єктів позначено стрімким спадом або цілковитим припиненням інвестування виробництва (діяльності) за рахунок власних коштів (прибутку або амортизації). Ось чому в разі тимчасового браку чи нестачі власних інвестицій сучасних засобів праці підприємства та організації досить часто використовують для оновлення й розвитку своєї технічної бази такий поширений метод фінансування, як лізинг і інші форми фінансування[4].

Висновок. Технічний розвиток підприємства представляє собою процес удосконалення техніки, технології, продукції і послуг, що виробляються, й професіональних можливостей кадрів. Постійне оновлення техніко-технологічної бази підприємства призводить до зростання ефективності виробництва, поліпшення організації праці та якості продукції. Покращення технічної бази підприємства може здійснюватись за багатьма напрямками, фінансування яких відбувається за рахунок власних коштів підприємства (прибуток, амортизація), лізингу та за рахунок залучення додаткових інвестицій в тому числі і іноземних.

Список літератури

1. Бойчик І.М. Економіка підприємства : навч. посібн. / І.М. Бойчик. – Вид. 2-ге, [перероб. і доп.]. – К. : Вид-во "Атіка", 2007. – 528 с.
2. Горлачук В.В., Яненко І.Г. Економіка підприємства. Навчальний посібник. - Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 344 с.
3. Економіка інноваційного підприємства: навч. посібн. / О.Є. Кузьмін... [та ін.] – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2009. – 456 с.
4. Економіка підприємства: Підручник/ За ред. С. Ф. Покропивного. — К.: КНЕУ, — 1999. — 535 с. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства. Навчальний посібник. Київ: Каравела, 2003. - 432 с.
5. Економіка підприємства : навч. посібн. / А.В. Шегда, Т.М. Литвиненко, М.П. Нахаба та ін. / за ред. А.В. Шегди. – Вид. 2-ге, [стер.]. – К. : Вид-во "Знання-Прес", 2002. – 335 с.

Е. Донцова, Г. Костромин

Особенности организации менеджмента технического развития предприятия: предложения относительно улучшения

В статье рассмотрено сущность технико-технологической базы предприятия, ее составляющих. Отражен вопрос необходимости и целесообразности развития технической базы предприятий. Отмечены основные этапы процесса управления его техническим развитием. Очерчены тенденции развития технической базы предприятия и основные подходы к ее повышению и совершенствованию.

E. Dontsova, G. Kostromin

Features of organization of management of technical development of enterprise: suggestions in relation to an improvement

Essence of technical and technological bases of enterprise is considered in the article, her constituents. The question of necessity and expediency of development of technical base of enterprises is reflected. The basic stages of process of management technical development of enterprise are marked. Progress trends are outlined technical and technological bases of enterprises and basic question to the increase and perfection.

Одержано 28.03.12